

Actie Mondzorg

Omschrijving

1. algemeen;

Volgens cijfers van de kansarmoede index van Kind en Gezin leefden in 2018 maar liefst 14,05% van de Vlamingen in kansarmoede.

De gezondheid van mensen met een lage sociaaleconomische status (SES) is over het algemeen slechter dan die van mensen met een hoge SES. Mondgezondheid vormt hierop geen uitzondering: laagopgeleiden hebben over het algemeen een slechtere gebitstoestand en zijn ook minder tevreden over hun mondgezondheid dan hoogopgeleiden. Dit verband bestaat ook op internationaal niveau. Met onze actiepunten willen we de (preventieve) mondzorg toegankelijker maken voor kwetsbare gezinnen, in het bijzonder jonge kinderen en jongeren.

2. actie;

- Vaak zijn er voor deze doelgroep drempels aanwezig om voldoende toegang te hebben tot goede mondzorg. Deze drempels zijn in heel wat studies beschreven en komen zowel voor aan de kant van de zorgvrager als de zorgverlener. Het erkennen (en verhelpen) van de drempels aan beide zijden is essentieel om dergelijke initiatieven te laten slagen. Wat houdt de patiënt tegen, en wat houdt de tandarts tegen, en wat kunnen we hieraan doen?
- We willen bijkomende specifieke drempels voor onze regio in kaart brengen en deze waar mogelijk weg werken.
- Samenwerking met de partners binnen het netwerk van de ELZ.
- Het opzetten van een sensibiliseringscampagne samen met de zorgverleners (in dit geval de tandartsen en mondhygiënist(en)) en andere mogelijke partners.

Behoefte

Mondgezondheid en algemene gezondheid zijn met elkaar verbonden. Bovendien is er een relatie aangetoond met socio-economische factoren, waarbij de mondzorg en mondgezondheid gradueel verslechteren naarmate de SES daalt. Slechte mondhygiëne en verkeerd voedingsgedrag kan leiden tot vroeg tandbederf, maar ook tot zwaardere en duurdere gespecialiseerde zorg op lange termijn. Bij kinderen is SES eveneens een belangrijke risico-indicator voor cariës. Het is belangrijk dat ouders van jonge kinderen gemotiveerd worden om vroeg bij de tandarts langs te gaan. Hierbij is bijzondere aandacht nodig voor eerste kinderen, kinderen van laagopgeleide ouders en ouders die zelf niet jaarlijks op tandartsbezoek gaan (Leroy et al, 2012).

Uit het Tandje de Voorste project kwam de rol van de moeder naar voren als belangrijke factor in de mondgezondheid: hoogopgeleide moeders beseften beter het belang van een goede mondhygiëne en het gedrag dat daarbij hoort dan laagopgeleide moeders (Van den Branden et al, 2012). Moeders hebben niet alleen een grote invloed op de voedingsgewoonten van peuters en kleuters maar ze zijn ook de belangrijkste motiverende kracht achter een goede mondhygiëne bij hun kinderen (Paunio et al, 1993).

Eerstelijnszone Pajottenland wil inzetten op preventie, sensibilisering, wegwerken van drempels waardoor de toegang tot preventie en mondzorg verbeterd.

Mogelijke drempels (gedefinieerd uit andere projecten) die door de PZON worden ervaren en af te toetsen met de doelgroep binnen onze eerstelijnszone:

- Begrijpbaarheid (door de taalproblemen en culturele verschillen)
- Bereikbaarheid (onvoldoende kennis van het aanbod tandartsen en mondhygiënist in de regio)
- Bekendheid (kennis goede mondhygiëne, kennis over financiële tegemoetkomingen)
- Betrouwbaarheid (vertrouwenspersoon van de PZON vb. huisarts, CLB of Kind- en gezin, ...)
- Bruikbaarheid (zelfredzaamheid voor goede mondhygiëne, aanleren kennis via verschillende kanalen)
- Betaalbaarheid (door gebruik van de derdebetalersregeling of verhoogde tegemoetkoming, ...)
- Beschikbaarheid (afspraak bij de tandartsen)

Doelgroep

Kwetsbare gezinnen, met bijzondere aandacht voor de kinderen en jongeren, en de lokale tandartsen en mondhygiënist

Rol van persoon met ondersteuningsnood

De PZON wordt actief betrokken bij de voorbereidingen van deze actie. De PZON staat ook centraal in de uitwerking en uitrol ervan. In onze regio is de cluster PZON nog niet voldoende gestructureerd. Daarom zal is er ook een belangrijke rol voor lokale/regionale organisaties met werking voor de doelgroep binnen de werkgroep.

Visie en waarden

Visie:

Personen in ELZ

Elke burger in de regio van de eerstelijnszone Pajottenland - persoon met een zorg- of ondersteuningsnood (PZON)- kan, zelf en/of met hulp, zijn zorg en ondersteuningsproces vorm geven met wederzijds respect en aandacht voor de persoon en zijn context.

Er gaat bijzondere aandacht uit naar de meest kwetsbare burgers in de regio.

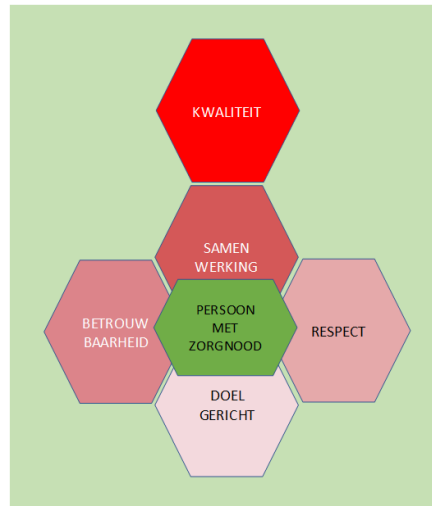
Actie; richt zich tot de kwetsbare gezinnen en wil hen helpen met zelfzorg en de weg te vinden naar hulp.

Zorg- en hulpverleners in zorg en welzijn: professionelen – niet-professionelen

Goed ondersteunde en gevormde medewerkers denken en handelen samen met en rond de PZON in de ELZ doelstellingsgericht, kwaliteitsvol en met aandacht voor de waarden van de eerstelijnszone.

Alertheid voor preventie en proactief handelen wordt hierin meegenomen.

Actie; De zorgverleners en welzijnswerkers rond de PZON helpen mee om preventieve mondzorg te verhogen en de toegankelijkheid te faciliteren (opleidingen voor zorgverleners en hulpverleners). Artsen en apothekers kunnen de PZON verwijzen naar de tandartsen en mondhygiënist voor (preventieve) mondzorg. Vaak zoeken mensen hulp bij arts of apotheker voor problemen in de mond.

WWOL-partners (wonen-werken-onderwijs-leven)

Er is een aanvullend samenwerkend netwerk dat vanuit ieders deskundigheid elkaar ondersteunt en versterkt om de gemeenschappelijke doelstellingen te realiseren

Actie; De lokale besturen, zorgverleners, welzijnswerkers, de schoolgemeenschappen, lokale werking huizen van het kind kunnen bijdrage tot het bereiken van het doel.

Beleid: federale – Vlaamse overheid, regionale zorgzone, steden en gemeenten, buurt en wijk, individu

Vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid en partnerschap komen tot een afstemming tussen verschillende niveaus met als doel om tijdige, werkbare, gedragen, duurzame oplossingen te realiseren. Dit omvat zowel horizontale als verticale afstemming. Verder pleit de regio- vanuit de realiteit op het werkveld – voor een goed overleg, wisselwerking en samenwerking met de buurregio's om tot constructieve acties te komen.

Actie; niet direct van toepassing voor onze actie tenzij de regeling derde betaler (federaal niveau)

Signaalfunctie

Vanuit de samenwerkende partners binnen de ELZ worden gemeenschappelijke bezorgdheden en goede praktijkvoorbeelden bottom-up gecommuniceerd naar de verantwoordelijke beleidsvertegenwoordigers. Omgekeerd worden belangrijke beleidsevoluties helder top-down gecommuniceerd naar alle partners.

Actie; niet direct van toepassing. Resultaten van de actie en de evaluatie wordt ter beschikking gesteld van andere ELZ's en beleidsmakers.

Waarden:

KWALITEIT

- van zorg: pzon krijgt de zorg die hij/zij nodig heeft. Volledige, toegankelijke, correcte en begrijpbare informatie vanuit professionele medewerkers naar de PZON is nodig in functie van het gebruik van efficiënt en effectief gebruik van het zorgaanbod.
- van het zorgteam
- van de zorgverlener; zorgverleners krijgt meer kans om aan preventie te doen

SAMENWERKING

- met alle betrokkenen; iedere persoon rond de pzon kan hem / haar verwijzen naar de juiste zorgverlener. Multidisciplinair door zowel welzijnssector, gezondheidssector, PZON en gemeenten te betrekken.
- in onderling overleg
- in team- met de persoon met een zorgnood centraal

BETROUWBAARHEID

- in vertrouwen kunnen werken; tandartsen, apothekers, artsen en lokale besturen leren elkaar kennen
- vertrouwen tussen de persoon met een zorgnood en de zorgverlener
- op elkaar kunnen rekenen

RESPECT

- EERBIED
- VOOR DE WAARDIGHEID VAN DE PERSOON MET EEN ZORGNOD; Bijzondere aandacht gaat hier uit naar kwetsbare bevolkingsgroepen, voor wie zorg en welzijn minder toegankelijk zijn door bepaalde (soms onbekende) drempels.
- VOOR IEDERS INZET

DOELGERICHT

- WAT WILLEN WE BEREIKEN; toegankelijke mondzorg
- WAT IS HAALBAAR; verwijzen naar de zorgverlener, versterking van gezondheidsvaardigheden bij de PZON als noodzakelijk om zelf de regie over zijn zorgverlening wil bepalen
- IN SAMENSPRAAK MET ZORVERLENERS
- IN SAMENSPRAAK MET HET TEAM EN DE PERSOON MET EEN ZORGNOD; pzon is betrokken bij de actie

De centrale waarden van de Zorgraad zijn van toepassing: kwaliteit en laagdrempeligheid

Multidisciplinair door zowel welzijnssector, gezondheidssector, PZON en gemeenten te betrekken.

Middelen

Voor de uitrol van deze actie zal er beroep gedaan worden op de diensten van de gemeenten, andere zorg- en welzijnsactoren en ELZ.

De bestaande materialen, tools en acties (van partnerorganisaties zoals Gezond Mond, tandartsen, scholen en lokale besturen) worden geïnventariseerd. Er zal zoveel mogelijk met bestaande materialen en tools gewerkt worden.

Partners

De tandartsen en mondhygiënist zijn de belangrijkste zorgverleners in deze actie. Daarom zal zowel de vertegenwoordiger van de tandartsen in de Zorgraad, als de lokale/regionale afdeling van het Verbond der Vlaamse Tandartsen betrokken worden. De werkgroep heeft ook een vertegenwoordiger van mondhygiënist.

Partners inzake preventie, zoals LOGO, Huizen van het Kind, welzijnssector en Kind en Gezin, maar ook andere stakeholders, worden ook bevroegd voor hun expertise.

Er werd al contact opgenomen met Gezonde Mond om verder te bouwen op het project "Iedere Mond Gezond".

Andere betrokkenen

Verschillende zorg- en welzijnspartners dienen in de uitrol betrokken te worden, daar mondzorg niet alleen een goede mondhygiëne vereist, maar ook andere factoren een rol spelen in de toegang tot mondzorg. Er wordt gedacht aan gezondheidspartners zoals diëtisten, huisartsen, kinderartsen, kinderpsychologen en welzijnspartners zoals LOGO, ...

Resultaten

1. In kaart brengen van de belangrijkste noden en barrières bij tandartsen en patiënten (via intermediairs) d.m.v. rondetafelgesprekken
2. Verlenen van vorming aan tandartsen in het begrijpen van en omgaan met personen in een maatschappelijk kwetsbare situatie.
3. Aanreiken en toepassen van mogelijke oplossingen om lokaal drempels weg te werken, via focusgroepgesprekken met tandartsen en relevante actoren

Korte termijn: Drempels voor toegankelijke mondzorg inventariseren en analyseren met zowel partners en de PZON.

Middellange termijn: Verbinden van kennis tussen professionals en PZON zodat er een gerichtere doorverwijzing kan gebeuren naar het meest gepaste niveau van hulpverlening

Langere termijn Een stijging van het preventieve tandartsbezoeken en toegang tot mondzorg verbeteren.

Beoogde impact

Verbreden van de kennis over het belang van een goede mondhygiëne en belang van tandartsbezoek.

Het trachten weg te werken van de drempels die de toegang tot mondzorg belemmeren.

Op langere termijn een stijging van het aantal preventieve tandartsbezoeken bekomen.

Tandartsen leren de leefwereld van kansarmen kennen.

Andere zorgverleners en welzijnswerkers kunnen de PZON verwijzen voor mondzorg.

Indicatoren

De huidige cijfers omtrent preventieve tandartsbezoeken bij kinderen en jongeren worden, indien mogelijk, opgevraagd bij de mutualiteiten. Wanneer deze gegevens ter beschikking zijn, kan er met de partners overlegd worden over het opstellen van realistische streefwaarden en doelen.

Momenteel wordt er enkel gesproken van een stijging van het aantal preventieve tandartsbezoeken, zonder hier concrete cijfers op te plakken.

Er zijn opleidingen voor tandartsen en andere zorgverleners.

Meetinstrumenten

Registratie van de nomenclatuurcode voor preventieve gezondheidszorg bij kinderen en jongeren. Of bij gebrek via bevraging doelgroep en/of tandartsen.

Evaluatie van de procesbegeleiding.

Opleidingen voor tandartsen, andere zorgverleners en welzijnswerkers.

Stijging mondzorg bij kwetsbare gezinnen. Meetbaar door registeren van doorverwijzingen door lokale besturen, andere zorgverleners en welzijnswerkers.

Kernteam

Het zwaartepunt van deze actie ligt uiteraard bij de tandartsen en mondhygiënisten. Echter is binnen de werkgroep toch een minimale vertegenwoordiging van verschillende clusters van de Zorgraad en (vertegenwoordiging van) de PZON vereist. De werkgroep zal de actie trekken, in samenwerking met de stafmedewerker van de ELZ, en de lokale vertegenwoordiger van de tandartsen en mondhygiënisten

Verbinding met andere acties

Globaal breed onthaal; doorverwijzing naar juiste zorgverlener met kennis van de betalingsmodaliteiten bij de zorgverlener, kennis van conventiegraad en eventueel derdebetalersregeling

Netwerkmomenten

Alle actoren rond de PZON elkaar leren kennen op netwerkmomenten waar ook opleidingen en voordrachten worden voorzien.

Opvolging

Er wordt getracht om het voorjaar van 2022 de gesprekken met de partners op te starten om de drempels in kaart te brengen.

Eerste helft van 2022 is er een voordracht rond sociale tandheelkunde en rondetafelgesprekken met de lokale tandartsen rond deze actie.

- Gezamenlijk overleg tussen tandartsen en intermediairs op regelmatige basis (na/om de x maanden/weken) om het proces te evalueren (is sterker dan enkel een individuele bevraging)
- Eindevaluatie van de actie wordt vastgelegd op eind 2022. Nadien kan er een vervolg aan de actie gekoppeld worden in een volgend actieplan.

Afbakening van de actie

Andere doelgroepen zullen niet worden opgenomen in de huidige actie. Doelgroepen zoals ouderen, personen met een beperking, ... krijgen meer specifieke aandacht in toekomstige acties of worden verwezen naar projecten voor deze doelgroepen zoals de mondzorglijn en de mondzorglijn plus